

NETOP *nyt*

netværk for oplysning

TEMA: Udvikling

Aftenskolen på hovedet

Udlandet som udviklingsværktøj

Ordblind i uddannelsessystemet

Nødvendig udvikling

I en tid som nu er der gode grunde til at koncentrere sig om udviklingen for de folkeoplysende foreninger. Fremtiden kalder måske højere end nogen sinde på det.

Den forværring af støttevilkårene for aftenskolevirksomhed, der kom med ændringerne af folkeoplysningsloven for godt to år siden, har ramt den samlede aftenskolevirksomhed markant. Samtlige landsdækkende oplysningsforbund har haft tilbagegang i det samlede aktivitetsniveau. Hvis faldet skal stoppes, skal aftenskolerne – og oplysningsforbundene – finde nye måder at drive folkeoplysning på. Det kalder på udvikling og på udviklingsvillighed.

Årets altoverskyggende tema for det politiske Danmark har, bortset fra enkelte medieudløste døgnfluer, været den kommende kommunale strukturreform. Det kommunale landskab ligger endnu ikke fuldstændigt klart, men at der bogstavelig talt kommer til at ske store sager, det er alle vist enige om. Man kan for eksempel med nogen rimelighed frygte, at støtteniveauet til folkeoplysning i mange nye storkommuner bliver sat efter den af de sammenlagte kommuner, der har det dårligste støtteniveau. Altså laveste fællesnævner. Det skal der kæmpes

imod.

Samtidig er folkeoplysningsudvalgene blevet gjort til en frivillig sag for kommunerne, netop nu hvor der ser ud til at blive overordentligt meget brug for dem. Folkeoplysningsudvalgene skal der kæmpes for. Begge disse kampe skulle gerne vindes, og derfor er der brug for slagkraftige enheder både lokalt og nationalt. Det kalder på organisatorisk udvikling. Både internt i den enkelte forening og bestyrelse og i landsforbundets serviceudbud.

Kravet om udvikling er dermed ikke kun et krav om økonomisk udvikling og konsolidering, men også et krav om, at vi udvikler vores forening og landsforbund. Og måske nok så vigtigt: Vores måde at tænke på. Vi skal tænke meget mere i storkommunale administrationsfællesskaber. Vi skal tænke udviklingen i retning af specialisering inden for kommunegrænserne og en opdeling af fagområderne mellem NETOP foreningerne i storkommunerne.

Udviklingen er ikke noget, vi blot kan lade ske omkring os, men noget vi nødvendigvis må tage aktivt del i.

Bernhard Trier Frederiksen
Sekretariatsleder

Nødvendig udvikling	2
Hvad udadtil tabes	3
Aftenskolen i oplevelsessamfundet	4
Aftenskolen på hovedet	6
Udlandet som udviklingsværktøj	8
Friere rammer for aftenskolen	10
Ordblind i uddannelsessystemet	11
Informationer	12
Kalender	12

INDHOLD:

MEDLEMSBLAD FOR:

NETOP

Frederiksberggade 21, 2.
1459 København K
Telefon 33 93 00 96
Fax 33 33 00 96

NETOP

Tyrebakken 11
5300 Kerteminde
Telefon 63 32 20 96
Fax 63 32 20 97

www.netoplysning.dk
info@netoplysning.dk

Redaktion:

Bernhard Trier Frederiksen, ansvarshavende
Martin Hansen, redaktør
Ib Solvang

Redaktionsudvalg:

Eva Nielsen, Dansk Husflid, Lemvig
Henriette C. Andersen, FO Århus
Keld Andersen, FO Thisted

Layout:

Anna Marie Møller, Graphic Care
Martin Hansen

NETOPnyt udsendes til NETOPs styrelse samt til skoleledere og bestyrelser i NETOPs lokalforeninger. Desuden sendes bladet til NETOPs kollektive medlemmer (Dansk Husflid og Det radikale Venstre), samarbejdspartnere, og personer med tilknytning til folkeoplysningen.

NETOPnyt skal:

informere om NETOP og netværkets aktiviteter og om folkeoplysningen generelt; skabe debat om folkeoplysningen og de dertil knyttede fag, metoder og holdninger; inspirere til nye aktiviteter og udvikling af gamle; være forum for idéudveksling; anmelde nyt relevant materiale til brug i folkeoplysningen; være et kulturorgan og fortælle om de forskellige lokalforeninger i NETOP.

Alle kan indsende relevante indlæg.

Redaktionen forbeholder sig ret til eventuelt at forkorte uopforderede indlæg. De synspunkter, der udtrykkes i bladet, er ikke nødvendigvis NETOPs synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Tryk: Øko-Tryk

Oplag: 2000 eks. 8 gange om året.

Næste deadline: 8. november 2004

Forsiden: Koraller kan kun leve, hvor de kan bevæge sig. Ligesådan forholder det sig med folkeoplysningen. Løbende udvikling gør ikke blot aftenskolen mere spændende, det er et krav til eksistensen.

ISSN 1603-6166

Hvad udadtil tabes...

AF TOVE DYRVIG *Konsulent i FO Odense*

"Hvad udadtil tabes, skal indadtil vindes," sagde Dalgas og hentydede blandt andet til opdyrkning af den jyske hede. Men udsagnet kan ifølge Tove Dyrvig fra FO Odense også bruges i dag i folkeoplysningen.

FO Odense har regeringens og kommunernes besparelser på folkeoplysningen ramt hårdt. Derfor har vi besluttet, at vi må udvikle os for at stå imod de hårde vilkår, vi står i. I erkendelse af, at synlig forandring og udvikling måske 'indefra' – blandt andet i lærerstaben – har FO Odense søgt og fået bevilget penge fra NETOPs udviklingspulje. De skulle gå til en inspirationsdag og opfølgende fyraftensmøder. Målet var at få opkvalificeret lærerne og inspirere dem til at arbejde sammen indbyrdes. Både inden for deres fagområder og på tværs. For at skabe nogle naturlige fagområder, som lærerne kan organisere sig inden for, har vi lavet ni overordnede faggrupper: Bevægelse, sprog, musik, kreative fag, samfundsfag, personlig udvikling, specialfag (for eksempel FVU), edb og foredrag.

Inspiration

Alle 9 faggrupper var repræsenteret lørdag den 25. september til den første inspirationsdag, der skulle sætte det hele i gang. Kim Kjærhus og Henning Nielsen fra bestyrelsen gennemgik FO Odenses strategi for fremtiden, og de redegjorde for situationen nu og her, hvor vi

står med uudnyttede lokaler, dyr husleje og en stram økonomistyring efter et ikke tilfredsstillende regnskabsår i 2003.

Derefter kom Flemming Jacobsen fra konsulentfirmaet In Pleno på banen. Flemming kommenterede den overordnede målsætning og FO Odenses strategiplan.

Udgangspunkt i lærerne

Derefter satte Flemming Jacobsen deltagerne i gang med at fastlægge egen personlighedstype, hvor sidegevinsten jo var indsigt/respekt for kollegaers individuelle personlighedstype. Kunsten var så at få omsat den teoretiske viden om lærerkorpsets stærke sider til praktisk planlægning af fremtidige aktiviteter. Devisen var: "Hver for sig kan vi noget, sammen kan vi meget." Der blev dannet fire arbejdsgrupper, som arbejdede med at finde på nye ideer til aktiviteter. Efter dagens arbejde fremlagde grupperne de nye ideer, som vi i FO Odense kan arbejde videre med.

Sidste fredag i november er lærerne igen indkaldt til inspirationsmøde, hvor vi arbejder videre med lærerinvolvering af FO Odenses fremtid.

Fra forbehold til begejstring

Flemming Jacobsen havde på forhånd udsendt en plan for inspirationsdagen til lærerne. Og reaktionerne fra lærerne var ikke udelt positive:

"Nu har vi arbejdet inden for folkeoplysningen i 25 år, og vi er blevet tyndere og tyndere. Hvad kan vi dog byde på, som er attraktivt?" og "Vi har andet arbejde ved siden af. Så det er begrænset, hvor mange timer vi kan lægge hos jer ud over undervisningslektionerne".

Men efter dagen var reaktionerne anderledes positive. Flemming Jacobsen fik ved evalueringen blandt andet denne kommentar med:

"Vi kunne ikke se ud af invitationen, at du er så god en inspirator. Du er bare go!". Alt i alt en god start, der giver håb om en bedre fremtid for FO Odense.

Flemming Jacobsen begejstrede lærerne trods et vist forbehold fra starten.
(Foto: Tove Dyrvig)

Aftenskolen i oplevelsessamfundet

AF MARLENE BERTH NIELSEN *Foreningskonsulent*

Industrisamfundet, informationssamfundet og videnssamfundet er efterhånden kendte begreber, der indfanger dominerende tendenser i samfundet. Det nye er oplevelsessamfundet – et samfund med interessante udviklingstendenser for aftenskolen.

Kort fortalt dækker udtryk som oplevelsesøkonomi og oplevelsessamfund den tendens, at forbrugeren i sit valg af ydelser fokuserer mere og mere på at få noget ekstra – noget unikt, den gode oplevelse. Det er det unikke og forbrugers følelse af – ud over selve ydelsen – at få en god oplevelse, der betinger forbrugers valg og i sidste ende, at forbrugeren er villig til at betale mere for én ydelse end en anden. Det er ikke længere nok blot at fokusere på det gode produkt og en ordentlig service. Der skal tænkes i oplevelser. Så hvad er den særlige oplevelse, man som kursist kan få ved at melde sig til et kursus eller en aktivitet i lige præcis din aftenskole?

Oplevelsesøkonomi

Det kan jo virke stærkt provokerende at se aftenskolen som producent af oplevelser. Men egentlig kun hvis vi tænker oplevelser i meget gængs forstand. Oplevelser skal her forstås som brud i vores hverdag, der beriger os gennem fortællinger og nye historier. Vi føler, vi får et unikt tillæg til vores identitet. Når man tænker over oplevelser på

den måde, er det langt mindre provokerende at se aftenskolerne som en del af oplevelsesøkonomien.

På kursusmodul 2 i NETOPs IDV-forløb (IndtægtsDækket Virksomhed) om produktudvikling i aftenskolen, var oplevelsesøkonomi og oplevelsessamfundets tendenser og udfordringer omdrejningspunktet for Rambøll Managements undervisning. Underviseren, Anna Porse Nielsen, havde følgende konklusion på, hvorfor det er nødvendigt for aftenskolerne at tænke i oplevelsesøkonomi:

”Tendensen er, at der er nye forbrugertyper og -tendenser, der skaber nye muligheder for produktudvikling. Hvis ikke man gør sig klart, at kunderne har ændret sig, risikerer man at udvikle produkter, der ikke er efterspørgsel på. Aftenskolerne kan ikke overleve på kun at tilbyde eksisterende produkter til et segment, der bliver stadig ældre. Heldigvis har aftenskolerne en god platform – eksempelvis når man ser på dannelse som én af de tre oplevelsesformer.”

Rambøll Management har identificeret tre centrale oplevel-

sesformer, hvoraf de to er særligt centrale for aftenskolen, nemlig dannelse, der som nøgleord har mennesker, netværk, viden, kultur, aktivitet og nostalgi, som omhandler blandt andet lokal-samfund og håndværk.

Den sidste oplevelsesform er hedonisme, som handler om fest, farver og nydelse, og den er ikke umiddelbart oplagt for den traditionelle aftenskole.

Produktudvikling

Når man arbejder med produktudvikling er markedsanalyse og målgruppeanalyse to helt centrale redskaber. For en aftenskole er det fordelagtigt, at markedsanalysen er lokal og handler om, dels hvem konkurrenterne er, og hvad de tilbyder, og dels hvem kunderne er, og hvad der kendetegner dem. Det kunne for eksempel være uddannelsesniveau, økonomi og alder. Sådanne oplysninger kan man blandt andet finde hos Danmarks Statistik.

Forskellige målgrupper har forskellige krav til fritiden. Derfor er det vigtigt at arbejde med produktudvikling i forhold til konkrete målgrupper. Til kurset var udviklet syv konkrete personer, som repræsenterer for syv målgrupper. Det er konstruktivt at udvikle konkrete personer som målgrupper, da det ofte skaber nogle gode og anvendelige billeder, der fokuserer vores diskussioner og planlægning af for eksempel nye kursustyper.

Udviklingstendenser

Fremtiden kan ingen forudsige, men man kan analysere sig frem til nogle tendenser, der ser ud til at være og blive fremtrædende. Ud fra disse tendenser kan som aftenskole stille væsentlige spørgsmål til sine nuværende og fremtidige aktiviteter. Det er vigtigt at forholde sig til udviklingstendenser i samfundet og i fremtiden. Tendenser giver en pejling på, hvordan vi som mennesker og forbrugere lever og prioriterer vores liv – hvilken forbrugeradfærd, vi har. Viden om udviklingstendenser kan vi derfor bruge til at sikre, at vi ikke udvikler produkter til gårsdagens forbruger.

En ny forbrugeradfærd

Når man kigger på oplevelsesøkonomien, kan man iagttage en ny forbrugeradfærd. Traditionelle autoriteter, værdier og normer er under nedbrydning. Det betyder, at den enkelte borger er nødt til at udvikle sin egen individuelle identitet. Dette afspejles i den nye forbrugeradfærd, der er fokuseret på unikke og individuelle oplevelser – det, man vælger at gøre i sin fritid, har at gøre med identitet. Aktiviteten skal bidrage til at signalere ens individuelle identitet til omverdenen. Vores basale behov er blevet dækket for længe siden, og vi har en forsat øget velfærd. Vi har råd til at gøre noget ekstra for os selv, forkæle os selv og 'fodre' vores identitet. Det betyder, at vi får et mere selektivt forbrug, der skal matche vores individuelle efterspørgsel. Ved at tilbyde specialiserede produkter, der møder vores individuelle behov, kan virksomheder og organisationer samtidig differentiere sig fra konkurrenterne og imødekomme den stigende globale konkurrence.

Kvalitet frem for kvantitet

Ældreboomet har vi længe hørt om, men ikke desto mindre er det en væsentlig tendens for fremtiden. Der bliver flere og flere ældre. Aftenskolen har jo godt fat i de midaldrende og ældre, men vi skal passe på ikke blot at 'gøre som vi plejer'. De ældre forandrer sig også og stiller nye krav til deres fritidsoplevelser. Også de ældre fokuserer på kvalitet og individualitet.

I aftenskolen taler vi allerede meget om at fokusere mere på familieaktiviteter, og det ser ud til at pege i den rigtige retning. Over de næste ti år stiger antallet af børn og unge. Hertil bliver nærhed en helt grundlæggende tendens i fremtiden. Det betyder, at det bliver vigtigt at vise, at man har tid til at være sammen med familie og venner om aktiviteter af høj kvalitet. Man vil stille store krav til autenticitet i sine valg. Tiden er allerede blevet en værdifuld og begrænset ressource for os. Fritiden er prestigefyldt. Fritidsaktiviteter bliver en markør for identiteten, og der

bliver stillet store krav til at aktiviteten er værd at bruge tid på. Man må derfor som aftenskole spørge sig selv, om der er kvalitet nok i vores udbud? Bliver kurserne udbudt i den rigtige form og på den rigtige tid?

Glokalisering

Glokalisering er en modbølge mod globalisering, hvor fokus er de nære værdier og kvalitet frem for kvantitet. Frem for globaliseringens konceptprodukter går tendensen nu i retning af mere kulturelle, lokale og autentiske oplevelser. Dette er tendenser aftenskolen værdimæssigt sagtens kan imødekomme og allerede gør. Der er gode muligheder for at udvikle nye produkter for aftenskolen, der imødekommer disse tendenser. Spørgsmålet er så, om det kommunikerer til borgerne – til vores kunder? Er vi sikre på, at vores budskab formidles til de rette målgrupper?

Markedsføring er temaet for næste kursusmodul den 12. marts 2005. Sæt kryds i kalenderen!

På kurset skulle deltagerne arbejde i grupper. En af opgaverne var at lave en collage over tidens tendenser. (Foto: Marlene Berth Nielsen)

Aftenskolen på hovedet

AF MARTIN HANSEN *Informationskonsulent*

Er aftenskolens fulgt med tiden? Har deltageres stigende individualisme ikke gjort de fortrykte programmer overflødige? Burde vi ikke lade deltagerne selv bestemme? Dette er et forsøg på at tegne fremtidens aftenskole – et lille tankeeksperiment.

Forestil dig en aftenskole, der ikke har faste lokaler til undervisning, ikke har faste lærere eller et årligt kursusprogram. I stedet har skolen en masse aktive deltagere, der sætter dagordenen for aktiviteterne.

I en traditionel aftenskole består aktiviteterne i, at man et par gange om året udsender et katalog med en række planlagte kurser. Så har skoleleder og bestyrelse på forhånd forsøgt at regne ud, hvad der er interesse for. De har lavet aftale med de undervisere, de mener, kan klare opgaven. Og valgt en tid og et sted, som forekommer egnet. Herefter kan de så sætte sig tilbage og

vente – og håbe, at programmet passer til deltageres ønsker. Men hvorfor ikke vende det hele om? Hvorfor ikke lade deltagerne tage initiativet? Hvorfor ikke lade deltagerne komme med deres ønsker og så i stedet blot være klar til at hjælpe med at føre ideerne ud i livet. Det er grundtanken i dette tankeeksperiment om det, vi kunne kalde netværksskolen.

Fødselshjælper

Som udgangspunkt skal aftenskolen og dens ledelse tage et skridt tilbage i planlægningen. Skolens primære opgave

bliver at være fødselshjælper for en masse netværk af forskellige mennesker med lige så mange forskellige interesser.

Rammen er en interaktiv hjemmeside, som alle kan agere på. Her mødes alle med en eller anden interesse, som de søger at dele med ligesindede. På hjemmesiden kan de diskutere deres interesse og udveksle informationer om den – og måske er det rigeligt for dem. Men hvis de pludselig ønsker at mødes om en form for aktivitet, står netværksskolen klar til at træde til. Så er der hjælp og økonomisk støtte til lokaler, underviser, materialer og rådgivning omkring type af arrangement alt efter behov. Netværksskolens rolle er altså at stå for rammerne og den praktiske administration, og det er helt op til medlemmerne at definere deres ønsker. Naturligvis inden for rimelighedens grænser. Der

er krav til antal deltagere, og selvfølgelig er der også begrænsninger på, hvilke emner man kan få hjælp til.

Et eksempel

Et eksempel kan måske bedre forklare, hvordan det fungerer: Jens er meget interesseret i bæredygtige huse. Han har læst lidt bøger om emnet, men savner at tale med andre, der deler hans interesse. Derfor søger han ind på netværksskolens hjemmeside. Her kigger han sig lidt omkring, men finder ikke rigtig det, han søger. Der er dog nogle sider omkring økologi, så på en af disse sider opretter han en såkaldt gruppe. Det er et lille underområde på hjemmesiden, hvor man kan se, hvad der sker blandt de personer, der interesserer sig for denne gruppe. Jens beskriver på gruppens forside, hvad det er, han interesserer sig for, og så melder han sig ind i gruppens mailingliste. Der går nogle uger, og pludselig modtager Jens en mail fra Line, som har læst om Jens' interesse på gruppens side. Line er også interesseret i bæredygtige huse og har derfor meldt sig ind i gruppen. De begynder så småt at diskutere

deres interesse på hjemmesiden. Alle deres indlæg bliver arkiveret, så nye interesserede kan se, hvad der foregår i gruppen. Der er også mulighed for at lægge billeder og tegninger ud, så de nemmere kan beskrive detaljer og så videre.

Gruppen vokser

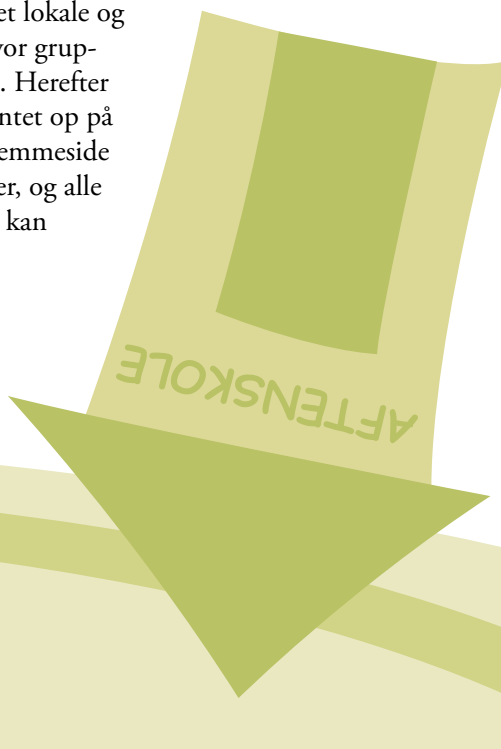
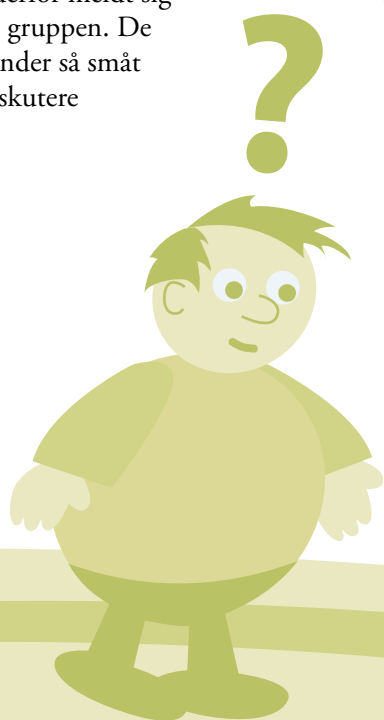
Det varer ikke længe, før flere andre melder sig ind i gruppen. Heriblandt nogle personer, der rent faktisk er i færd med at bygge hver deres bæredygtige hus. De begynder at diskutere nogle tekniske enkeltheder omkring tagkonstruktioner, som resten af gruppen ikke kan følge med i. Derfor får de deres egen lille undergruppe, hvor de kan dvæle ved detaljerne – men hvor alle andre også kan gå ind og kigge. Efterhånden som tiden går, kommer der mange til gruppen om bæredygtige huse. Jens og flere andre har længe haft lyst til at lave en studiekreds for måske på sigt at lave huse selv. Derfor kontakter Jens Netværksskolen og forklarer, at de er 20 mennesker, der gerne vil mødes for at afklare, hvordan deres studiekreds skal fungere. Netværksskolens leder afklarer sammen med Jens, hvad det er, gruppen ønsker, og sammen finder de et egnet lokale og et tidspunkt, hvor gruppen kan samles. Herefter slås arrangementet op på Netskolens hjemmeside over aktiviteter, og alle interesserede kan melde sig

til – også personer, som ikke er medlemmer af gruppen.

Ikke stor forskel

Strengt taget er der ikke den store forskel på dette arrangement og kurser i den traditionelle aftenskole. Blot er udgangspunktet, at idéen er opstået blandt de kommende deltagere og ikke hos aftenskolen.

Det behøver ikke at være grupper fra skolens hjemmeside, der kan få hjælp til arrangementer. De fleste foreninger og organisationer i lokalområdet ved, at de kan henvende sig til Netværksskolen. Således arrangerer Netværksskolen med mellemrum kurser for nye bestyrelsesmedlemmer for kommunens idrætsforeninger, IT-kurser for ældreforeningen, trivselskurser for de lokale butikspersonaler i samarbejde med handelsstandsforeningen og meget mere. Med andre ord har Netværksskolen forstået at profilere sig som stedet, hvor man kan få hjælp til at mødes om det, man har brug for. Og det giver en meget dynamisk aftenskole med en solid lokal forankring. Som sagt er det blot et lille tankeeksperiment ...

Udlandet som udviklingsværktøj

AF ANNEMARIE HOLM *Cirius*

Annemarie Holm

EU's og Nordisk Ministerråds programmer er designet til at spille sammen med udviklingsprojekter inden for folkeoplysning. Derfor ser Cirius gerne, at endnu flere i sektoren er aktive brugere af programmerne.

NETOPnyts augustnummer kunne man læse om FO Jægerspris' erfaringer med Grundtvig-programmet. Det startede med deltagelse i et kontaktseminar i Italien, og året efter udviklede det sig til, at det lokale integrationsprojekt startede et samarbejde med partnerinstitutioner i fire andre lande – til gavn for det lokale aktivitetsudbud hos FO Jægerspris, og for de øvrige landes lokale aktiviteter.

Alle kan være med

På samme måde har andre afdelinger, som ønsker sig input til egen udviklingsproces, mulighed for at kigge nærmere på de muligheder, som Grundtvig og Nordplus Voksen indeholder. Programmerne er en oplagt økonomisk og udviklingsorienteret bro til personer og organisationer i udlandet, som man kan sparre og idéudvikle sammen med. Det drejer sig om organisationer, som arbejder med lignende problemstillinger og målgrupper. Organisationer som har andre, men relevante erfaringer. De kan formentlig bidrage med nye vinkler og fortælle om endnu ikke afprøvede metoder, og – ikke mindst – de føler lignende behov for at komme videre i deres lokale udviklingsproces og

bringer derfor ny energi til feltet. Har man allerede selv opbygget gode kontakter i udlandet, er der næppe så meget at betænke sig på. Programmerne er der som værktøjer, og Cirius indkalder jævnligt til møder om mulighederne heri.

Kontaktseminaret, som blev nævnt ovenfor, var søgt gennem Cirius, og flere ligger forude og afventer tilmeldinger. De næste holdes allerede i januar: I England, på Kanarieøerne og i København. Blandt temaerne er blandt andet Languages for life og New basic skills, genkendelige og relevante temaer for folkeoplysningssektoren. Vigtigst er det imidlertid, hvis man tager af sted til et kontaktseminar, at man tager udgangspunkt i et eget lokalt projekt eller bare en rigtig god idé, og at man har energi og har ledelsesopbakning med hjemmefra. Det er dette, som sætter skub i lokal videreudvikling – med en international dimension.

Hvorfor arbejde internationalt?

Globaliseringen og nye krav og muligheder for os alle som samfundsborgere er ved at ændre vores tilværelse radikalt i forhold til tidligere. Vi skal forholde os til mad, folk, vaner og tradi-

tioner, vi ikke tidligere mødte i vores hverdag, og som vi nu møder såvel hjemme som ude. Miljøforhold strækker sig udover de rammer, vi plejer at tage stilling til, og de økonomiske og politiske strukturer vokser let til størrelser, vi ikke længere kender. Vi må alle arbejde med at holde os orienteret. Det taler for nye ideer og tilgange i den måde, voksenuddannelse udbydes på. Som konsekvens af denne virkelighed fremlagde undervisningsministeriet i foråret en strategi til styrkelse af uddannelsernes internationalisering, som Cirius fulgte op i Statusrapport 2004 ved at formulere ni visioner og tage temperaturen på udviklingen af den internationale dimension inden for uddannelsessektoren i Danmark. Blandt indsatsområderne – og de ni visioner – er uddannelsernes indhold, som bør være internationalt præget. Videre opfordres der til deltagelse i internationale samarbejdsfora, at kendskabet til IKT fortsat styrkes, samt at såvel lærere som ledere og studerende/kursister bør øge deres kendskab og erfaringer med måder at gribe uddannelse og udvikling an på i udlandet. Endelig er livslang læring sat i fokus i alle internationale fora, ikke kun i Norden og Europa, men også hos UNESCO, Verdensbanken med flere. Set i dette lys har oplysningsforbundene en oplagt mulighed for at spille en væsentlig rolle.

Hvad kan man da arbejde med?

Her er et udvalg af typiske temaer, man har arbejdet med i Grundtvig-projekter: aktivt medborgerskab, grundlæggende færdigheder, tværkulturelle emner, informationsteknologi, sprog, kunst, musik, kultur, miljø, forbrugeroplysning. Sundhed kunne være et andet tema, som har stor bevågenhed i programmernes prioriteringer, men hvor indsatsen foreløbig ikke har været markant.

Typiske aktiviteter har været udvikling af uddannelse og kurser tilpasset voksnes behov, rådgivning og vejledning eller andre støttefunktioner og forsøg med nye pædagogiske metoder. Ledelses- og organisationsudvikling og metoder til anerkendelse af realkompetencer er andre områder under bevågenhed. Samtidig er dette områder, hvor vi ikke har set tilstrækkeligt mange projekter, hverken i nordisk eller europæisk sammenhæng. Nyskabelse og beskæftigelse med nye områder er en meget gyldig indgangsbillet, når man søger tilskud til sit nordiske eller europæiske læringspartnerskab, netværk eller kortlægningsaktivitet fra enten Nordplus Voksen eller Grundtvig. Der er pt. ikke det samme udbud af programmer til aktiviteter med lande uden for Europa. Grænsen går ved Tyrkiet, som fra 2004 deltager på lige vilkår i Grundtvig og de øvrige europæiske uddannelsesprogrammer.

Efteruddannelse i udlandet

Såvel i Nordplus Voksen som Grundtvig er der ligeledes gode muligheder for den enkelte underviser eller leder til at søge støtte til efteruddannelsesakti-

viteter i udlandet. Dette gælder såvel egentlige kurser som træningsophold, som man selv har planlagt. Ideen er med den enkelte lærer i centrum at bidrage til udvikling af kvalitet, relevans og internationalt perspektiv i den daglige folkeoplysningspraksis.

Flere muligheder fremover

I de kommende år tegner sig endvidere en række nye muligheder. Dette gælder ikke nødvendigvis en større geografisk spredning. Det kan vi ikke love, men det gælder bestemt en større spredning i aktivitetstyper. Nordplus Voksen-programmets aktuelle form fortsætter til 2006 med projekt- og netværkstilskud samt tilskud til kortere ophold for lærere og ledere og længere ophold for kursister på henholdsvis kurser og længerevarende uddannelser i andre nordiske lande, inklusive Færøerne og Grønland. Det samme gør Grundtvig, som i EU's nye uddannelsesprogram fra 2007 blandt andet også vil byde på tilskud til kursistophold i europæiske lande, tilskud til studiecirkler og frivilligophold (volontørophold). Samtidig vil de allerede eksisterende muligheder for tilskud til projekter, forberedelsesaktiviteter (som for eksempel deltagelse i kontaktseminarer), kortere lærer/lederuddannelsesophold (typisk en uge) eller kortere studieture i et andet europæisk land fortsat være at finde i mange år fremover.

Men hvorfor vente, når det er nu, udviklingsbehovet melder sig, og når Norden og Europa venter? Kig på www.ciriusonline.dk eller kontakt Cirius' rådgivere i gruppen for voksenuddannelse og folkeoplysning. Vi svarer på telefon 33 95 70 00.

Friere rammer for aftenskolen

AF MARTIN HANSEN *Informationskonsulent*

In tranquillo mors – in fluctu vita. Således står der under Roskilde Universitetscenters logo. Det er latin og betyder noget i retning af: ”I stilheden døden, i bevægelsen livet.” Omskrevet til nudansk kunne man sige: Hvis vi ikke udvikler os, dør vi. Det gælder også for aftenskolen. Og det er en af bevæggrundene for et af de højst prioriterede indsatsområder i Oplysningsforbundenes Fællesråd (OF), som består af sekretariatslederne for de fem landsdækkende oplysningsforbund.

Ændre lovens vilkår

OF, som blandt andet består af NETOPs sekretariatsleder Bernhard Trier Frederiksen, arbejder på at ændre lovens vilkår for tilrettelæggelsesformer. Spørgsmålet er nemlig, om tiden ikke er ved at løbe fra det traditionelle tilskud, der er bundet til almin-

delige aftenkurser. Aftenkurser, hvor deltagerne mødes en gang om ugen, og der står en lærer og underviser.

Loven giver for eksempel ikke tilskud til fjernundervisning via IT-teknologi eller studiekredse uden underviser eller aktiviteter uden deltagerbetaling eller... Naturligvis er det traditionelle aftenkursus stadig en god og effektiv måde at formidle viden på, men det er på tide at give mulighed for, at folkeoplysningen kan udvikle sig sammen med resten af den danske befolkning og de behov, der opstår i samfundet. 10-procentpuljen var et skridt i den rigtige retning. Selvom der har været begyndervanskeligheder, er puljen efterhånden ved at være en integreret del af de danske aftenskoler. Mange steder har 10-procentpuljen hjulpet til at profilere folkeoplysningen som en aktiv debatskaber.

Nu skal vi videre

Men det er ved at være på tide, at aftenskolen forsøger at komme et skridt videre. Derfor indkaldte OF i foråret til et miniseminar, hvor målet blandt andet var at komme med forslag til udviklingsmuligheder i folkeoplysningsloven. Udgangspunktet var en udmelding fra undervisningsminister Ulla Tørnæs om, at hun var positivt indstillet over for ideer og forslag til folkeoplysningsloven – så længe det ikke krævede ekstra penge. På miniseminaret fik en række udvalgte folkeoplysere besked på at komme med ideer til at

forbedre folkeoplysningsloven.

På basis af ideerne sammenskrev OF et forslag, som de forelagde for undervisningsministeren.

Der er selvfølgelig en masse ting, der skal overvejes, når man vil indføre et sådant forslag. Den første tilbagemelding på forslaget fra Ulla Tørnæs var da også, at der skal laves grundige beregninger over konsekvenserne. Men omvendt var hun heller ikke afvisende.

Frivillig pulje

Hovedtanken i forslaget er en ny delpulje i kommunernes bevilling – en slags udviklingspulje. Ligesom 10-procentpuljen skal tilskuddet ikke bindes op på lønudgifter til undervisere. I stedet kan andre udgifter dækkes ind. En sådan pulje skal udgøre en bestemt andel af den bevilling, som skolerne får fra kommunen – igen meget lig 10-procentpuljen. Men til gengæld er det tanken, at denne pulje skal være valgfri. Aftenskolerne skal selv bestemme, om de ønsker at lave udviklingsprojekter, eller om de som hidtil vil lave almindelig undervisning for pengene. Med andre ord skal en sådan pulje være en mulighed for de skoler, der ønsker at udvikle, og ikke et krav.

Man kunne argumentere for, at puljen vil komme til at ligne den hedengangne 5-procentpulje. Men en afgørende forskel er, at den nye udviklingspulje skal ligge ude i foreningen, der selv bestemmer, hvordan den skal bruges – og til hvilke projekter.

Ulla Tørnæs er positivt indstillet over for forslag til forbedring af folkeoplysningsloven - så længe det ikke koster ekstra ... (Foto: Martin Hansen)

Ordblind i uddannelsessystemet

AF MARTIN HANSEN *Informationskonsulent*

Ordblind løber ofte ind i en masse problemer i deres uddannelse – problemer som med den rette hjælp kunne undgås. For selv om man har svært ved det skrevne sprog, kan man for eksempel sagtens blive jurist.

Kathrine Bundgaard har gennem hele sin uddannelse fra folkeskolen op til universitetet kæmpet med det faktum, at hun er ordblind. Men det har ikke forhindret hende i at blive jurist. Det har dog krævet blod, sved og tårer. Forhindringerne har været mange – og ikke kun, at hun har svært ved at læse og skrive. Kathrine Bundgaard er dog flot kompenseret for sin ordblindhed. Hun er nemlig udstyret med en ubændig vilje. Det har bragt hende igennem hendes drømmeuddannelse, men mange andre ordblind har givet op.

Stor konference

Kathrine Bundgaards fortælling var blot et af indlæggen på en ordblindkonference i København i september. Konferencen havde deltagelse af mennesker, der er beskæftiget med undervisning af ordblind. Blandt andre oplægsholdere, der blandt andet også talte undervisningsministeren, var der undervisere, forskere, konsulenter med mere. De kom ind på den politiske og den praktiske indsats, og der blev krydret med mange eksempler fra den virkelige verden.

Unødige forhindringer

Som ordblind er der en lang

række indlysende forhindringer – også uden for uddannelses- og arbejdslivet. Det er naturligvis sin sag at have problemer med at læse og skrive. Men oveni skal de ordblind kæmpe med manglende forståelse. En ting er, at deres klassekammerater ikke forstår, hvad det betyder at være ordblind, men værre er det, når lærerne ikke udviser forståelse. Kathrine Bundgaard, der tydeligvis har en begavelse over gennemsnittet, har igennem sin opvækst adskillige gange følt sig meget dum i forhold til sine jævnaldrende. Men hun havde problemer med at læse og skrive. Derfor har det krævet hårdt arbejde at følge med i skolen. Og hårdt arbejde at overbevise lærerne om, at de med en smule hjælp og forståelse kunne gøre det hele meget lettere.

Tag dig sammen

En meget almindelig reaktion på anmodning om hjælp er: ”Skal vi nu ikke lige vente og se, om du ikke kommer over det?” Flere oplægsholdere kunne referere til sådanne meldinger fra lærere og vejledere. Og det er naturligvis et slag i ansigtet at antyde, at et problem, som den enkelte ordblind har kæmpet med hele livet, muligvis bare er

et spørgsmål om ’lige at se tiden an’ eller endnu værre ’lige at tage sig sammen’.

I dag eksisterer en række værktøjer, som ordblind ikke tidligere har haft adgang til. Teknologien har gjort det væsentligt nemmere at leve med ordblindhed. Der er nu lavet computerprogrammer, der kan læse tekster op. Og elektroniske ordbøger, så man kan slå op, hver gang man er i tvivl om stavemåde. Tilmed findes der hjælpemiddelcentraler, der stiller sådant udstyr til rådighed.

9 timers eksamen

Igen er problemet desværre ofte, at lærerne ikke vil forstå, at sådanne hjælpemidler er nødvendige. På universitet måtte Kathrine Bundgaard gå til eksamen uden disse værktøjer. Af princip må man ikke tage en computer med til eksamen. I stedet fik Kathrine et kvarter ekstra pr. time, eksaminationen var planlagt til at vare. Da det var en skriftlig syv timers eksamen, fik hun altså lov at sidde i næsten ni timer! Det er knapt nødvendigt at sige, at det ikke var til stor hjælp.

Stort potentiale

Som det fremgår, er den største forhindring for ordblind efterhånden ikke selve problemet med det skrevne sprog. Det findes der hjælp til. Den største forhindring er den manglende forståelse fra omverdenen. Vel er det et problem ikke at kunne læse og skrive, men det kan løses, så de ordblind kommer til at udvikle sig i det omfang, som deres reelle potentiale tillader.

Kathrine Bundgaard er et godt bevis på, at ordblindhed ikke bør være en hindring for en videregående uddannelse. (Foto Martin Hansen)

Betal ikke AES

Foreninger og skoler under NETOP skal *ikke* betale AES (Arbejdsmarkedets Erhvervs sygdomssikring) selv, idet NETOP betaler samlet for alle foreninger og skoler.

Så hvis I har betalt AES eller får enten oplysningsskema eller girokort fra AES, så send det til Inge Bay, NETOP, Tyrebakken 11, 5300 Kerteminde, så vil hun sørge for at bringe sagen i orden og i givet fald søge om at få refunderet allerede indbetalte beløb.

Husk NETOP i program

Det er bestemt ved lov, at aftenskoler skal vise, hvilket landsforbund de tilhører. Derfor skal aftenskolen huske at skrive 'Medlem af NETOP' i al foreningens kommunikation udadtil (for eksempel i kursusprogram, foldere, hjemmesider med mere). I kan hente logoet på NETOPs hjemmeside under 'Foreningsservice'.

Trivselskurser

Konceptforløbene "Tab dig sund – trivselskursus" og "Vitaminer til livet – debat om seniorliv" er i løbet af sommeren blevet videreudviklet, og to nye og spændende introduktionskurser til forløbene er nu klar. Kom og vær med den 27.-28. november eller den 4.-5. december i Odense. Læs mere på www.netoplysning.dk under Nyheder.

KALENDER

NOVEMBER

- 4. DOFO kursus for begyndere i Odense
- 5. DOFO kursus for øvede i Odense
- 8. Deadline NETOPnyt nr. 8
- 10. Forretningsudvalgsmøde
- 12. Puljeudvalgsmøde
- 17. Møde i Internationalt Udvalg
- 27. Styrelsesmøde i København
- 27.-28. Introduktionskursus: Debat om seniorliv i Odense

DECEMBER

- 4.-5. Introduktionskursus: Tab dig sund i Odense
- 8. Forretningsudvalgsmøde

APRIL 2005

- 16. og 17. Landsmøde 2005

Se på www.netoplysning.dk eller kontakt Marlene B. Nielsen på telefon 33 93 00 96 for yderligere oplysninger om de nævnte aktiviteter.

FORENINGSSERVICE ALLE 24 TIMER

Hvis du har adgang til Internettet kan du få hjælp fra NETOP døgnet rundt. På NETOPs Foreningsservice på hjemmesiden, kan du finde svar på de mest stillede spørgsmål om driften i en aftenskole – og på mange andre spørgsmål. Og du kan finde ansøgningsskemaer, logoer til katalog, bestillingslister til kontorartikler og meget mere. Blot gå ind på www.netop.dk og klik på Foreningsservice.